

Eiropas sirdsapziņa un totalitārisms

Eiropas Parlamenta 2009. gada 2. aprīļa rezolūcija par Eiropas sirdsapziņu un totalitārismu

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju,
- ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 1948. gada 9. decembra rezolūciju Nr. 260 (III) A par genocīdu,
- ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienību 6. un 7. pantu,
- ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu,
- ņemot vērā Padomes 2008. gada 28. novembra Pamatlēmumu 2008/913/TI par krimināltiesību izmantošanu cīņā pret noteiktiem rasisma un ksenofobijas veidiem un izpausmēm¹,
- ņemot vērā Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas 2006. gada 25. janvāra rezolūciju Nr. 1481 par nepieciešamību izteikt starptautisku nosodījumu totalitāro komunistisko režīmu noziegumiem,
- ņemot vērā 2008. gada 23. septembra deklarāciju par 23. augusta pasludināšanu par Eiropas staļinisma un nacisma upuru atceres dienu²,
- ņemot vērā daudzās iepriekšējās rezolūcijas par demokrātiju un pamattiesību un pamatbrīvību ievērošanu, tostarp 2005. gada 12. maija rezolūciju par 60. gadadienu kopš Otrā pasaules kara beigām 1945. gada 8. maijā³, 2008. gada 23. oktobra rezolūciju par Golodomora upuru pieminēšanu⁴ un 2009. gada 15. janvāra rezolūciju par Srebrenicu⁵,
- ņemot vērā dažādās pasaules daļās izveidotās Patiesības un taisnīguma komisijas, kas ir palīdzējušas cilvēkiem, kuri agrāk dzīvojuši vairākos autoritāros un totalitāros režīmos, pārvarēt atšķirīgos uzskatus un panākt izlīgumu,
- ņemot vērā priekšsēdētāja un politisko grupu paziņojumus 2006. gada 4. jūlijā — 70 gadus pēc ģenerāļa Franko īstenotā valsts apvērsuma Spānijā;
- ņemot vērā Reglamenta 103. panta 4. punktu,

A. tā kā vēsturnieki piekrīt tam, ka pilnībā objektīva vēsturisku faktu interpretācija nav

¹ OV L 328, 6.12.2008., 55. lpp.

² Pieņemtie teksti, P6_TA(2008)0439.

³ OV C 92E, 20.4.2006., 392. lpp.

⁴ Pieņemtie teksti, P6_TA(2008)0523.

⁵ Pieņemtie teksti, P6_TA(2009)0028.

iespējama un objektīvi vēstures apraksti nepastāv; tā kā profesionāli vēsturnieki tomēr izmanto zinātniskus instrumentus, lai pētītu pagātņi un censtos būt pēc iespējas objektīvāki;

- B. tā kā nevienai politiskai struktūrai vai politiskai partijai nav monopoltiesību attiecībā uz vēstures interpretāciju un šādas struktūras un partijas nevar pretendēt uz objektivitāti;
- C. tā kā parlamenti, izmantojot ar balsu vairākumu pieņemtus lēmumus, nevajadzētu uzspiest vēsturisku faktu oficiālas politiskas interpretācijas; tā kā parlamenti nevar pieņemt likumus par pagātnes interpretāciju;
- D. tā kā viens no Eiropas integrācijas procesa pamatuzdevumiem ir turpmāk nodrošināt pamattiesību un tiesiskuma ievērošanu un tā kā Līguma par Eiropas Savienību 6. un 7. panta noteikumi paredz piemērotus mehānismus šā mērķa sasniegšanai;
- E. tā kā nepareiza vēstures interpretācija var veicināt atstumšanas politiku un tādējādi provocēt naidu un rasismu;
- F. tā kā nedrīkst aizmirst Eiropas traģiskos pagātnes notikumus, lai varētu godināt upuru piemiņu, nosodīt noziegumu izdarītājus un, pamatojoties uz patiesības atzīšanu un šo notikumu atceri, panākt samierināšanos;
- G. tā kā 20. gadsimtā Eiropā totalitāru un autoritāru režīmu dēļ miljoniem upuru tika deportēti, ieslodzīti cietumos, spīdzināti un nogalināti; tā kā tomēr jāatzīst holokausta unikālums;
- H. tā kā Rietumeiropā nozīmīgākā vēsturiskā pieredze bija saistīta ar nacismu un tā kā Austrumeiropas un Viduseiropas valstis pieredzējušas gan komunismu, gan nacismu; tā kā ir jāveicina izpratne par šo valstu divkāršo diktatoriskās pagātnes mantojumu;
- I. tā kā Eiropas integrācija sākotnēji bija kā atbildes reakcija gan uz ciešanām, ko tās iedzīvotājiem sagādāja abi pasaules kari un nacistu tirānija, kas vainojama pie holokausta, gan arī uz totalitārā un nedemokrātiskā komunistiskā režīma izplatīšanos Viduseiropā un Austrumeiropā un tā kā vēlāk tā kļuva par līdzekli, kā, valstīm sadarbojoties un apvienojoties, pārvarēt dziļo plaisu un naidīgumu Eiropā, izbeigt karu un nodrošināt Eiropā demokrātiju;
- J. tā kā Eiropas integrācija ir noritējusi sekmīgi un ir izveidota Eiropas Savienība, kas pašlaik ietver Viduseiropas un Austrumeiropas valstis, kurās no Otrā pasaules kara beigām līdz pat pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākumam valdīja komunistiskie režīmi, un tā kā Grieķijas, Spānijas un Portugāles, kuras ilgstoši cieta no fašistiskiem režīmiem, pievienošanās pirms minēto valstu iestāšanās ES sekmēja demokrātijas nostiprināšanu Dienvideiropā;
- K. tā kā Eiropa nekļūs vienota, ja nespēs panākt kopīgu viedokli par savu vēsturi, atzīt nacismu, staļinismu un fašistu un komunistu režīmus par kopīgu mantojumu un veikt godīgas un pilnīgas debates par to noziegumiem pagājušajā gadsimtā;
- L. tā kā atkalapvienotā Eiropa 2009. gadā svinēs 20. gadadienu kopš Viduseiropas un Austrumeiropas komunistisko režīmu sabrukuma un Berlīnes mūra nojaukšanas, šī iespēja būtu jāizmanto, lai uzlabotu informētību par pagātņi, atzītu pilsoņu demokrātisko iniciatīvu lomu un stiprinātu kopības sajūtu un kohēziju;

- M. tā kā ir svarīgi atcerēties arī tos, kuri aktīvi pretojās totalitārisma varai un kuriem būtu eiropiešu apziņā jāieņem sava vieta kā totalitārisma laika varoņiem, atzīstot viņu apņemību, uzticību ideāliem, godīgumu un drosmi;
- N. tā kā no upuru viedokļa nav nozīmes tam, kurš no režīmiem un kādu iemeslu dēļ viņiem atņēma brīvību, spīdzināja vai slepkavoja,
1. izsaka līdzjūtību visiem totalitārisma un nedemokrātisko režīmu upuriem Eiropā un apliecina cieņu tiem, kas cīnījās pret tirāniju un apspiešanu;
 2. atkārtoti apliecina apņemšanos Eiropā nodrošināt mieru un labklājību, ievērojot tādas vērtības kā cilvēka cieņa, brīvība, demokrātija, vienlīdzība, tiesiskums un cilvēktiesības;
 3. uzsver, ka ir svarīgi saglabāt atmiņas par pagātņi, jo samierināšanos nevar panākt bez patiesības un pagātnes notikumu atceres; atkārtoti apstiprina vienoto nostāju pret jebkādam totalitārisma izpausmēm neatkarīgi no ideoloģiskā pamatojuma;
 4. atgādina, ka pavisam nesen, 1995. gada jūlijā, Eiropā bija vērojamas genocīda izpausmes un tika veikti noziegumi pret cilvēci un ka ir nepieciešama nepārtraukta modrība, lai apkarotu nedemokrātiskas, ksenofobiskas, autoritāras un totalitāras idejas un tendences;
 5. uzsver, ka ir jāatbalsta Eiropas nemierīgās pagātnes dokumentēšana un liecību vākšana, lai palielinātu Eiropas informētību par noziegumiem, kas pastrādāti totalitāro un nedemokrātisko režīmu laikā, jo nav iespējams panākt samierināšanos bez pagātnes notikumu atceres;
 6. pauž nožēlu par to, ka dažās dalībvalstīs 20 gadus pēc komunistisko diktatūru sabrukuma Viduseiropā un Austrumeiropā piekļuve personiski svarīgiem dokumentiem vai tādiem dokumentiem, kas nepieciešami zinātniskajai izpētei, ir nepamatoti ierobežota; prasa visām dalībvalstīm pielikt patiesas pūles, lai nodrošinātu piekļuvi arhīviem, tostarp bijušo iekšējās drošības dienestu, slepenpolīcijas un izlūkdienestu arhīviem, tomēr jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka šis process netiek ļaunprātīgi izmantots politiskiem mērķiem;
 7. stingri un nepārprotami nosoda visus noziegumus pret cilvēci un masveidīgos cilvēktiesību pārkāpumus, ko veikuši visi totalitārie un autoritārie režīmi; izsaka šo noziegumu upuriem un viņu ģimenes locekļiem līdzjūtību un sapratni un atzīst viņu ciešanas;
 8. paziņo, ka Eiropas integrācija kā miera un samierināšanas modelis ir brīva visu Eiropas tautu izvēle apņemties veidot kopīgu nākotni un ka Eiropas Savienība ir īpaši atbildīga par demokrātijas, cilvēktiesību un tiesiskuma ieviešanas sekmēšanu un aizsardzību gan Eiropas Savienības teritorijā, gan ārpus tās;
 9. aicina Komisiju un dalībvalstis arī turpmāk censties nostiprināt Eiropas vēstures mācīšanu un uzsvērt gan Eiropas integrāciju kā vēsturiskas nozīmes sasniegumu, gan spēcīgo kontrastu starp traģisko pagātņi un mūsdienu Eiropas Savienību, ko raksturo miers un demokrātiska sabiedriskā kārtība;
 10. uzskata, ka, lai pienācīgi saglabātu atmiņas par vēstures notikumiem, jāveic visaptverošs atkārtots Eiropas vēstures izvērtējums un Eiropas mērogā jāatzīst visi jauno laiku Eiropas vēsturiskie aspekti, tādējādi sekmējot Eiropas integrāciju;

11. šajā sakarībā aicina Padomi un Komisiju atbalstīt un aizstāvēt tādu NVO darbību kā Krievijas Federācijā izveidotā organizācija *Memorial*, kas aktīvi pēta un vāc ar staļinisma noziegumiem saistītos dokumentus;
12. atkārtoti apliecina konsekventu atbalstu starptautiskās tiesu sistēmas nostiprināšanai;
13. prasa izveidot Eiropas Atmiņas un sirdsapziņas platformu, kas sniegtu atbalstu sakaru veidošanai un sadarbībai starp valstu pētniecības institūtiem, kuri specializējas totalitārās vēstures jomā, un izveidot Eiropas mēroga dokumentācijas centru / memoriālu visu totalitāro režīmu upuriem;
14. prasa stiprināt attiecīgos spēkā esošos finanšu instrumentus, lai sniegtu atbalstu profesionālai vēstures izpētei par iepriekš minētajiem jautājumiem;
15. prasa visā Eiropā pasludināt 23. augustu par Visu totalitāro un nedemokrātisko režīmu upuru atceres dienu, kurā ar cieņu un taisnīgi piemin upurus;
16. pauž pārliecību, ka komunistu totalitāro režīmu izdarīto noziegumu publiskošanas un novērtēšanas galīgais mērķis ir samierināšana, ko var sasniegt, uzņemoties atbildību, lūdzot piedošanu un stiprinot morālo atjaunotni;
17. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei, Komisijai, dalībvalstu parlamentiem, kandidātvalstu valdībām un parlamentiem, Eiropas Savienības asociēto valstu valdībām un parlamentiem un Eiropas Padomes dalībvalstu valdībām un parlamentiem.